

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 3

Fylke: Rogaland.

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Sokndal

Emne: Brynet

Bygdelag: Bakkebygda

Oppskr. av: Tobias Sel

Gard: Sel

(adresse): Hauge i Balane

G.nr. 40 Br.nr. 1

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1

Brynet kalles kvassstein eller brynestein. ordet "kein" har jeg aldrig hørt, det brukes ikke på disse kanter.

2

Nå brukes helst bryner av kunststein. Der finnes ingen naturlig brynestein i bygda. De forskjellige handelsmenn her har fått dem sent hertil fra forskjellige steder.

3

Alle redskaper blir først slipt på rund slipestein og baket ^{for} kvasset med bryne. untatt herpa blir barberknive og finere treskjererknive som bare brynes på fin brynestein

4

Ingen husker når tjæen ble tyvrent ut med hammer. Sigel ble behandlet på samme måte. kvad de

2
 menes med "skyrer" vet jeg ikke dette ord brukes ikke på disse kanter. Det kan fastslås at det er ca 100 år siden man sluttet med å tynne gjæen og begynte å slipe. gamle folk hvis far var født i begynnelsen av 1830 sier at deres far kunne huske at gjæen ble tynnet ut. Arbeidet med å tynne ut gjæen foregik således. På hver gård var der en smie. om lørdags ettermiddagen tok bonden sine gjæer til denne og tynset dem ut. Her ikke høit noe om at man hadde noen særskilt ambolt. I selvotholdensens drift måtte hver gårdbruger uttynne sine gjæer. De som ikke kunne dette, var "vunt fornu" 5 Der finnes ikke noen slike stin her i Sokndal, der har kanskje vært, men de er forsvunnet. Der er dem som har slipestein med seg i utslätter, når disse ligger lidt lengre borte, men det er helst slik at de har den stående derute, det er en gammel skik.

1840
 første
 slipestein
 i Norge
 6/1 1856.

6
 Det kommer an på hva slags slåt det er. Her er "lausbeit" slåt og "hardbeit" slåt. Er det "lausbeit" bra slåt kan en kanskje ^{bruke} den en formiddag.

3

3

men er det "hardbeit" og steinet
slåt kan en bruke 3 ljær på
samme tid, en sliper alltid så
mangeat en har noen i re-
serve. Ljær må være karass skal
en få grasset av og en greie
seg ikke med bare bryning en
må slife

7

Nå har folk bare et bryne,
men ^{for i} tia helst da man typ-
slit ljær og den første tid
siden etter hadde man hadde
fått slipestein bruktes trebryner
jeg har hørt at den kalles ~~...~~
"sandstikke" så det er muligt
at man hadde sand på denne
det er imidlertid så lenge
siden at ingen vet hvorledes
de så ut. Nå er her ingen
som bruker trebryner.

8

^{heromkring}
Alle tar ljær fra orvet når
de sliper. Alle her slår med
langorr og da er det helt
umuligt å slife ordentlig egg
når ljær står i orvet. Det kan
ikke sies at det ^{er} nødvendig av faste
greiene, men en kan ikke holde
kollt ljær ordentlig når den sit-
ter i orvet, dette å skifte ljær
er imidlertid en meget letvent
affære. Når der slipes holder man
eggen mot seg, andre fra seg.

9

En setter den enne av orvet som ljåen ikke er festet til mot eller ned på marken, så holder en ljåen løst med venstre hånd og med høyre hånd begynner en å bryne ljåen inn ved orvet og fortsetter utover mot odden imens lar en ljåen stikke i venstre hånd så denne følger med bryningen, helt til man er ved odden og bryningen er ferdig. Jeg kjenner ikke til hvorledes man bryner med stuttorsv.

9 Beholleren man har brynet i kaller vi for "strotte"

STROTTE det er kanskje et nok så lokalt navn, da jeg ikke ser det i Deres navnefortegnelse over bryner. Stratten er for det meste av tre, men tildels også av blikk, den er 6-7 tommer lang, med en utbuktning stor nok til kvassteinen eller brynet med en krok i øvre enden til å henge i.

11 Inga her har strotte av okse eller kukorn.

12

En fester strotten i den ovenfor omtalte krok, den henger bak i livremmen eller bukse-linningen

13

5

En har vatn i strøtten, det bry-
ner bedre når brynet er vatt

14

Vi har ikke noe særskilt
navn for melet som fremkom-
mer ved bryning, det måtte da
være grums.

15

Det brukes ikke til noe.

16

Som sagt blir det ikke brukt
til noe.

17

Ingen her har hørt at brynet
blir bedre ved å ligge i maur-
tue eller i jorden.

18

Vi der finnes ikke noen for-
telling om at brynet taker.
har der vært noen er det glemt
for lenge siden.

19

Der er ikke noe sagn om at han
sa noe ^{eller} om at man spyttet på
brynet

20

Også dette spørsmål må besvares
med nei, man sa intet under
kvesingen.

Tobias Sel.